158. MEKTUP

١٥٨ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الثَّامِنُ وَالْخَمْسُونَ وَالْمِائَةُ : اِلَى الشَّيْخِ حَمِيدِ الْبَنْكَالِيِّ فِى بَيَانِ تَفَاوُتِ مَرَاتِبِ الْكَمَالِ بِحَسَبِ تَفَاوُتِ الْاِسْتِعْدَادَاتِ ﴾

اِعْلَمْ أَنَّ مَرَاتِبَ الْكَمَالِ مُتَفَاوِتَةٌ بِحَسَبِ تَفَاوُتِ الْاِسْتِعْدَادَاتِ وَالتَّفَاوُتُ فِى الْكَمَالِ قَدْ يَكُونُ بِحَسَبِ الْكَمِّيَّةِ وَقَدْ يَكُونُ بِحَسَبِ الْكَيْفِيَّةِ وَقَدْ يَكُونُ بِهِمَا مَعًا فَكَمَالُ الْبَعْضِ مَثَلاً بِالتَّجَلِّى الصِّفَاتِيِّ وَكَمَالُ بَعْضٍ آخَرَ بِالتَّجَلِّى الذَّاتِيِّ مَعَ تَفَاوُتٍ فَاحِشٍ بَيْنَ اَفْرَادِ ذَيْنِكَ التَّجَلِّيَيْنِ وَبَيْنَ اَرْبَابِهِمَا اَيْضًا فَكَمَالُ الْبَعْضِ سَلاَمَةُ الْقَلْبِ وَتَخَلُّصُ الرُّوحِ وَكَمَالُ الْآخَرِ بِهِمَا وَبِالشُّهُودِ السِّرِّيِّ وَكَمَالُ الثَّالِثِ بِتِلْكَ الثَّلاَثِ وَبِالْحَيْرَةِ الْمَنْسُوبَةِ اِلَى الْخَفِيِّ وَكَمَالُ الرَّابِعِ بِتِلْكَ الْاَرْبَعِ وَبِالْاِتِّصَالِ الْمَنْسُوبِ اِلَى الْاَخْفَى "ذَلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ" وَبَعْدَ حُصُولِ الْكَمَالِ فِى اَيِّ مَرْتَبَةٍ كَانَتْ مِنَ الْمَرَاتِبِ الْمَذْكُورَةِ اِمَّا رُجُوعُ الْقَهْقَرَى وَاِمَّا ثَبَاتٌ وَاسْتِقْرَارٌ فِى ذَلِكَ الْمَوْطِنِ وَالْاَوَّلُ هُوَ مَقَامُ التَّكْمِيلِ وَالْاِرْشَادِ وَرُجُوعٌ مِنْ طَرَفِ الْحَقِّ اِلَى الْخَلْقِ لِلدَّعْوَةِ وَالثَّانِى هُوَ مَوْطِنُ الْاِسْتِهْلاَكِ وَالْعُزْلَةِ مِنَ الْخَلْقِ وَالسَّلاَمُ اَوَّلاً وَآخِرًا .

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup Şeyh Hamîd el-Bengâlî'ye[282] yazılmış olup kemâl mertebelerindeki farklılığın istidadların değişikliğine göre olduğunu açıklamaktadır.

[282] Şeyh Hamîd Bengâlî el-Mengelkutî (ö.1050/1640). Bengal'de Mengelkut'da doğdu. Bengal vilâyetinin ileri gelenlerindendir. Önceleri tasavufu inkar eden ve İmam-ı Rabbânî'ye çok kızan biri iken İmam-ı Rabbânî ile tanıştıktan sonra onun has bir mürîdi olmuştur. İki sene kadar İmam'ın dergahında kalmış ve *seyr u sülûk*ünü tamamlamıştır. Daha sonra İmam kendisine tarikat talimi için icazet vererek memleketi olan Bangladeş'e göndermiştir. Kendisine gönderilen mektupların sayısı

Kemâl mertebeleri değişik istidadlara göre farklı farklı olur. *Kemâl*deki bu farklılık bazen kemmiyyete göre, bazen keyfiyete göre bazen de her ikisi ile birlikte olur.

Mesela bazılarının *kemâli*, *sıfat tecellîsi* ile olur, bazılarınınki ise *zât tecellîsi* ile olur ki, bu iki tecellînin ve sahiplerinin arasında büyük fark vardır. Bazılarının *kemâli* kalbin selâmeti ve ruhun boşalmasıyla olurken, diğer bazılarının *kemâli* bu ikisiyle birlikte *sırrî müşâhede* ile olur.

Üçüncülerin *kemâli* ise bu üçü (kalbin selâmeti, ruhun boşalması, sırrî müşâhede) ile birlikte *hafî*ye nisbet edilen *hayret*le[283] olur. Dördüncü grubun kemâli ise bu dört tane ile birlikte *ahfâ*ya ait olan Allah'a kavuşma ile olur. *"Bu, Allah'ın dilediğine vereceği lütfudur. Allah büyük lütuf sahibidir"* (Cuma, 4).

Zikredilen mertebelerin hangisinde olursa olsun *kemâl*e erdikten sonra ya tekrar geri dönüş olur ya da bu makamda sebat ve yerleşme olur. Birincisi mükemmil, irşad ve davet için Hakk tarafından halka dönüş makamıdır. İkincisi ise *istihlak*[284] ve halktan uzaklaşma (uzlet) makamıdır.

Başta ve sonda selamlar…

KELİME ANLAMI

158. ≺ اَلْمَكْتُوبُ الثَّامِنُ وَالْخَمْسُونَ وَالْمِائَةُ Yüz elli sekizinci mektup *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى الشَّيْخِ حَمِيدِ الْبَنْكَالِيِّ Şeyh Hamid Bengâli'ye *(Ne hakkındadır?)* فِى بَيَانِ تَفَاوُتِ مَرَاتِبِ الْكَمَالِ Kemal mertebelerinin farklı olduğunun beyanı hakkındadır *(Neye göre?)* بِحَسَبِ تَفَاوُتِ الْاِسْتِعْدَادَاتِ Kabiliyetlerin farklılığına göre≻

اِعْلَمْ Bil ki! أَنَّ مَرَاتِبَ الْكَمَالِ Kemal mertebeleri مُتَفَاوِتَةٌ Farklıdır *(Neye göre?)* بِحَسَبِ تَفَاوُتِ الْاِسْتِعْدَادَاتِ Kâbiliyetlerin farklılığına göre وَالتَّفَاوُتُ فِى الْكَمَالِ Kemaldeki bu farklılık قَدْ يَكُونُ Bazen olur *(Neye göre?)* بِحَسَبِ الْكَمِّيَّةِ Kemiyyete (niceliğe) göre وَقَدْ

beştir. (Muhammed Hâşim Kışmî, Zubdetu'l-Makâmât (Berekât), çev. A. Faruk Meyân, s. 406-409, İstanbul 1980).

[283] Anlamı için bkz. 156. Mektubun ilgili dipnotu.

[284] İstihlâk: bkz. C.1, Mektup 22 tamamatıyla bu konuyla ilgilidir.

يَكُونُ بِحَسَبِ الْكَيْفِيَّةِ Bazen de keyfiyet (niteliğe) göre olur وَقَدْ يَكُونُ بِهِمَا مَعًا Bazen de her ikisiyle beraber olur فَكَمَالُ الْبَعْضِ مَثَلاً Mesela bazısının kemali بِالتَّجَلِّي الصِّفَاتِيِّ Sıfâti Tecelli iledir وَكَمَالُ بَعْضٍ آخَرَ Diğer bazısının kemali de بِالتَّجَلِّي الذَّاتِيِّ Zâti Tecelli iledir مَعَ تَفَاوُتٍ فَاحِشٍ Büyük bir fark olmasıyla beraber (Nerede?) بَيْنَ اَفْرَادِ ذَيْنِكَ التَّجَلِّيَيْنِ Bu iki tecellinin türleri وَبَيْنَ اَرْبَابِهِمَا اَيْضًا Ve de sahipleri arasında فَكَمَالُ الْبَعْضِ Bazılarının kemali سَلاَمَةُ الْقَلْبِ Kalbin selâmeti وَتَخَلُّصُ الرُّوحِ Ve ruhun kurtulması وَكَمَالُ الْآخَرِ Diğer bir kısmın da kemali بِهِمَا Bu ikisi وَبِالشُّهُودِ السِّرِّيِّ Ve Sırrî müşâhedeyledir وَكَمَالُ الثَّالِثِ Bir üçüncü şahsın kemali ise بِتِلْكَ الثَّلاَثِ Bu üçüyle وَبِالْحَيْرَةِ الْمَنْسُوبَةِ اِلَى الْخَفِيِّ Ve de Hâfi'ye mensup olan hayretledir وَكَمَالُ الرَّابِعِ Dördüncü bir şahsın kemali de بِتِلْكَ الْاَرْبَعِ Bu dördüyle وَبِالْاِتِّصَالِ الْمَنْسُوبِ اِلَى الْاَخْفَى Ve de Ahfa'ya mensup olan ittisalledir "ذَلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ "Bu, Allah'ın lütfûdur يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ Onu dilediğine verir "وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ" Allah çok büyük lütûf sahibidir" وَبَعْدَ حُصُولِ الْكَمَالِ Kemal elde edildikten sonra *(Ne mertebede?)* فِى اَيِّ مَرْتَبَةٍ كَانَتْ Hangi mertebede olursa olsun *(Nedeni?)* مِنَ الْمَرَاتِبِ الْمَذْكُورَةِ Zikredilen mertebelerden اِمَّا رُجُوعُ الْقَهْقَرَى Ya gerisin geriye dönüş وَاِمَّا ثَبَاتٌ وَاسْتِقْرَارٌ Ya da kalıp yerleşmek vardır *(Nerede?)* فِى ذَلِكَ الْمَوْطِنِ (Gelinen) bu yerde وَالْاَوَّلُ هُوَ مَقَامُ التَّكْمِيلِ وَالْاِرْشَادِ Birincisi Tekmil ve İrşâd Makamı'dır وَرُجُوعٌ مِنْ طَرَفِ الْحَقِّ اِلَى الْخَلْقِ Ve Hakk tarafından halka dönmektir *(Niçin?)* لِلدَّعْوَةِ Davet için وَالثَّانِى هُوَ مَوْطِنُ الْاِسْتِهْلاَكِ İkincisi ise istihlak (tükenme) وَالْعُزْلَةِ مِنَ الْخَلْقِ Ve de halktan Uzlet (uzaklaşma) Makamı'dır وَالسَّلاَمُ اَوَّلاً وَآخِرًا Evvel ahir selamlar.